

Jatkoajan hakeminen sidosyksikköhankintoihin

Kunnanhallitus 9.9.2026 § 267
414/02.08.00/2026

Uusi hankintalaki tuli voimaan 18.6.2026. Hankintalain muutoksen johdosta sidosyksikköasemaan liittyviä edellytyksiä on muutettu siten, että hankintayksikön tulee omistaa osakeyhtiömuotoisesta sidosyksiköstä vähintään 10 prosenttia voidakseen tehdä hankintoja sidosyksiköltä. Vähimmäisomistusosuutta koskevaa vaatimusta sovelletaan vasta 1.7.2027 alkaen.

Muutoksen keskeisenä tavoitteena on rajoittaa sidosyksikkö- eli inhouse-hankintojen käyttöä lisäämällä hankintojen markkinaehtoisuutta ja kilpailua. Muutos vaikuttaa merkittävästi sellaisiin kuntien yhteisesti omistamiin inhouse-yhtiöihin, joissa yksittäisten omistajien omistusosuudet jäävät alle säädetyn vähimmäisrajan. Tällöin omistusrakenteita on järjesteltävä uudelleen tai hankinnat on kilpailutettava hankintalain mukaisesti.

Lakiin sisältyy siirtymäsäännös, jonka mukaan hankintayksikkö voi poikkeuksellisesti jatkaa sopimuksen hyödyntämistä enintään 30.6.2030 saakka, mikäli sopimuksen ennenaikainen päättäminen aiheuttaisi yleiseen etuun liittyvistä pakottavista syistä poikkeuksellisen kohtuuttomia seurauksia tai merkittäviä taloudellisia riskejä. Sopimuksen jatkaminen on mahdollista myös muista pakottavista syistä, kuten esim. kyberturvan ja/tai kriittisen ICT-infran huoltovarmuuden vaarantuminen, palvelun jatkuvuuden vaarantuminen tms. Tällaisesta sopimuksesta tulee tehdä ilmoitus perusteluineen Valtiokonttorille viimeistään 30.9.2026.

Hankintayksikön on sanottava irti ennen lain voimaan tuloa sidosyksikön kanssa tekemänsä sopimus päätymään 30.6.2027 mennessä, jos hankintalain 15 §:n 2 momentissa säädetty edellytys sidosyksikön käytölle ei täyty. Käytännössä tarkoittaa 10 %:n vähimmäisomistusta.

Erityisesti laajoissa ICT-, järjestelmä- ja jatkuvien palvelujen kokonaisuuksissa hankinnan valmistelu, markkinakartoitus, tarjouspyynnön laatiminen, päätöksenteko, mahdolliset muutoksenhakuajat, käyttöönotto ja palvelunsiirto muodostavat kokonaisuuden, jota ei voida toteuttaa turvallisesti ja kustannustehokkaasti muutamassa kuukaudessa. Odotettavissa on myös kansallisesti mittava kilpailutusruuhka. Tästä syystä Valtiokonttorille tehtävä ilmoitus ja pidennetyn siirtymäajan hyödyntäminen on kunnan sidosyksikkösopimuksissa välttämätön keino turvata palvelujen jatkuvuus ja yleinen etu.

Siikalatvan kunnalla hankintalain mukaisia sidosyksikköjä (omistusosuus suluissa), joihin muutos vaikuttaa ovat:

- Kuntien Hetapalvelut Oy (0,455 %)
- Joki-ICT Oy (2,76 %)

- Vestia Oy (6,67 %)

Siikalatvan kunta on Kuntien Hetapalvelut Oy:n osakas ja kunnan talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut ovat laajasti ulkoistettu Hetapalveluiden tuotettaviksi. Palvelukokonaisuus sisältää muun muassa kirjanpidon, tilinpäätöksen, maksuliikenteen, ostolasku- ja myyntilaskuprosessit, palkanlaskennan ja palkanmaksun, henkilötietojen ja -rekisterien ylläpito, tilitykset, ilmoitukset ja hakemukset, konsernilaskelmat, taloussuunnittelujärjestelmien ylläpito ja raportointi.

Kyseiset palvelut ovat kunnan toiminnan ja lakisääteisten velvoitteiden hoitamisen kannalta kriittisiä. Palvelukokonaisuudessa käsitellään laajasti kunnan talouteen, henkilöstöön ja viranomaisvelvoitteisiin liittyviä tietoja sekä henkilötietoja. Palveluiden häiriötön toiminta on välttämätöntä kunnan toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi.

Palveluiden kilpailuttaminen, mahdollisen uuden palveluntuottajan valinta, tietojärjestelmien käyttöönotto, tietojen siirtäminen, integraatioiden rakentaminen ja henkilöstön kouluttaminen muodostavat laajan muutoskokonaisuuden, jonka toteuttaminen hallitusti ennen 1.7.2027 sisältäisi merkittäviä toiminnallisia, taloudellisia ja tietoturvaan liittyviä riskejä.

Hetapalveluiden osakkaille esitetyn selvityksen mukaan pienosakkaiden hallittu siirtyminen uusiin palveluratkaisuihin edellyttää pidempää siirtymäaika, ja siirtymäajan jatkaminen vuoteen 2030 asti vähentäisi olennaisesti riskejä verrattuna nopeaan siirtymään. Kunnan näkemyksen mukaan hankintalain siirtymäsäännöksessä tarkoitetut yleiseen etuun liittyvät pakottavat syyt täytyvät talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden osalta.

Muutosten toteuttamisessa on varmistettava lakisääteisten taloushallinnon tehtävien eheys, tietojen luotettavuus sekä toiminnan jatkuvuus.

Siikalatvan kunta on Joki ICT:n osakas. Joki ICT Oy:n palvelut muodostavat Siikalatvan kunnan (hankintayksikkö) tietoliikennepalveluiden kannalta kriittisen palvelukokonaisuuden. Palvelut perustuvat pitkäjänteisesti rakennettuun tietoliikenneinfrastruktuuriin, kyberturvallisuus- ja varautumisratkaisuihin hyödyntäen alueellisesti käytettävissä olevaa tekniikkaa. Omistusosuuden nostaminen uuden lain edellyttämään vähintään 10 prosenttiin ei ole taloudellisesti mahdollista eikä ostettavissa olevia osuuksia ole tarjolla. Palvelukokonaisuuden uudelleenjärjestämistä ei ole mahdollista toteuttaa uudistetun hankintalain siirtymäajassa vaarantamatta palvelujen jatkuvuutta, kyberturvallisuutta ja huoltovarmuutta. Erityisesti harvaan asutulla alueella myös vastaavien palvelujen markkinaehtoinen saatavuus ja riittävä toimittajakapasiteetti on varmistettava.

Sidosyksikkösopimuksen ennaikainen päättäminen voisi johtaa tehtyjen tietoliikenneyhteyksien menettämiseen, kustannusten

merkittävään kasvuun sekä rakennetun kyberturvallisuus- ja varautumiskyvykkyyden heikentymiseen. Sidosyksikköhankinnan määräaikainen jatkaminen 30.6.2030 saakka on siten välttämätöntä palvelujen hallitun uudelleen järjestämisen ja yleiseen etuun liittyvien pakottavien syiden vuoksi.

Siikalatvan kunta on Vestia Oy:n osakas ja kunnan Jätelain 43 § mukaiset kunnallisen jätehuollon operatiiviset tehtävät on ulkoistettu Vestian tuotettavaksi. Kunnallisen jätehuollon jätelaissa määritellyt lakisääteisten operatiivisten tehtävien toteuttaminen jätelain 43 § nojalla, sisältää mm. kunnan vastuulle kuuluvan jätteen keräyksen ja käsittelyn, lakisääteisen jäteneuvonnan, kunnan jätehuoltoinfrastruktuurin suunnittelun ja ylläpidon, kunnallisen jätehuollon hankintojen suunnittelu ja toteuttaminen hankintayksikkönä sekä muut tehtävät.

Vestia Oy hoitaa omistajakuntiensa puolesta kuntien lakisääteiset jätehuollon käytännön järjestelyt, kuten jätteiden vastaanoton, käsittelyn, kuljetukset ja neuvonnan. Yhteinen alueellinen toimintamalli varmistaa jätehuollon jatkuvuuden kustannustehokkaasti, laadukkaasti ja toimintavarmasti myös harvaan asutulla alueella. Jätehuollon pitkäjänteisen yhteistyö keskeytyminen aiheuttaa riskin palvelujen järjestämiselle koska investoinneilla ja pitkäkestoisella suunnittelulla on kehitetty toimivaa kuljetus- ja käsittelyverkostoa, infrastruktuuria ja ympäristöosaamista.

Hankintalain esitöissä on erikseen todettu, ettei vähimmäisomistusvaatimuksen ole tarkoituskaan koskea kunnallista jätehuoltoa, ja että poikkeuksesta on tarkoitus säätää jätelain uudistuksen yhteydessä. Lisääajan hakeminen 30.6.2030 saakka on varotoimi siltä varalta, mikäli lain säätäminen viivästyy, ja sen tarkoituksena on välttää oikeudellisesti epäselvät tilanteet. Oikeudellisesti epäselvässä tilanteessa muodostuva riski jätehuollon uudelleenjärjestelyn aiheuttamista mittavista kuluista kunnalle.

Jätelaissa tullaan säätämään eduskunnan ja hallituksen linjaamalla tavalla poikkeus vähimmäisomistusvaatimuksesta. Varsinaista korvaavaa ratkaisua ei siis tarvita. Tässä on kyse ainoastaan varotoimesta, mikäli jätehuollon poikkeuksen säätäminen viivästyy jostain syystä.

Kunnan kannalta mahdollisen lisääajan hakeminen koskee Kuntien Hetapalvelut Oy:n, Joki ICT:n ja Vestia Oy:n palveluita.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Pekka Iivari

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää:

1. todeta, että Kuntien Hetapalvelut Oy:n talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, Joki ICT Oy:n palvelut sekä Vestia Oy:n

palvelut ovat Siikalatvan kunnan toiminnan jatkuvuuden ja lakisääteisten velvoitteiden hoitamisen kannalta kriittisiä;

2. todeta, että edellä mainittujen sidosyksikkösopimusten päättämisestä olisi poikkeuksellisesti kohtuuttomia seurauksia ja sopimusten irtisanomiseen liittyy merkittäviä taloudellisia riskejä;

3. valtuuttaa kunnanjohtajan laatimaan Valtiokonttorille hankintalain siirtymäsäännöksen mukaisen ilmoitukset Kuntien Hetapalvelut Oy:n, Joki ICT Oy:n ja Vestia Oy:n osalta;

4. valtuuttaa kunnanjohtajan toimittamaan em. ilmoitukset, jolla haetaan oikeutta jatkaa Kuntien Hetapalvelut Oy:n, Joki ICT Oy:n ja Vestia Oy:n kanssa voimassa olevien palvelusopimusten hyödyntämistä 30.6.2030 saakka; sekä

5. valtuuttaa kunnanjohtajan antamaan Valtiokonttorille asian käsittelyn edellyttämät lisäselvitykset 30.9.2026 mennessä.

Päätös

1. Päätösehdotuksen mukaisesti.

2. Päätösehdotuksen mukaisesti.

3. Päätösehdotuksen mukaisesti.

4. Päätösehdotuksen mukaisesti.

5. Päätösehdotuksen mukaisesti.